

امکان سنجی اجرای طرح زندگی شبانه با رویکرد پدیدارشناسی در منطقه ۲۲

سمانه دوستی: دکتری شهرسازی
samaneh.doosti@yahoo.com

چکیده

گستره ای جدید از فعالیت های اجتماعی در شب با عناوینی چون زندگی شبانه، شبهای روشن و شب های سپید پدیدار گشته است که بیانگر شوق دعوت و پذیرنگی حضور اجتماعی مردم در فضاهای عمومی شهری در شب است. بدین منظور فضاهای عمومی شهری به عنوان میزبان حضور مردم، مستلزم مولفه های کمی و کیفی می باشند، از این رو می بایست به توزیع، تجهیز و تخصیص متناسب فضا، فعالیت و خدمات در فضاهای فعال شهری در شب توجه ویژه ای داشت. با توجه به تاثیر فعالیت های شبانه در شهر بر اقتصاد پایدار، سرزندگی، نشاط اجتماعی و نیز ایجاد امنیت در فضاهای عمومی شهر؛ منطقه ۲۲ با عنوان قطب گردشگری در شهر تهران، با وجود ظرفیت های مناسب موجود در زمینه جذب گردشگر، در ایجاد و تداوم زندگی شبانه ضعیف بوده است. لذا ضرورت شناسایی فرصت های گردشگری شبانه با هدف ایجاد نشاط و سرزندگی در فضاهای عمومی شهری و در نهایت کسب مرغوبیت و ارتقای کیفی بافت محسوس است. مقاله حاضر با رویکرد پدیدارشناسی از نوع توصیفی است که برای کسب و جمع آوری اطلاعات، از رویکرد اول شخص از طریق مشاهده دقیق مکان ها و محیط ها به منظور دریافت تجربه های دست اول یا تجربه های زیستی و از رویکرد اگزیستنتال از طریق طراحی و انجام مصاحبه های عمیق (نیمه ساخت مند) برای دریافت عقاید و افکار مصاحبه شوندگان برای آزمون مولفه های حاصل از مبانی نظری استفاده گردید. نتایج حاصل از تحلیل داده ها بیانگر آن است که با کمی توجه به جذابیت های بصری و طبیعی، محدوده مورد نظر ضمن دارا بودن قابلیت اجرای طرح زندگی شبانه و به طور ویژه در مناسبت های مذهبی و فرهنگی، موجبات سرزندگی فضای عمومی شهر و ایجاد اقتصاد پایدار شهری گردد.

واژه های کلیدی: زندگی شبانه، پدیدارشناسی، سرزندگی، فضای عمومی شهری

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

فعالیت های شغلی موجود در تاریکی شب ها، تنها محدود به مشاغل امدادی و یا خدماتی بوده است در حالی که در چند سال اخیر، با تغییر نگرش به به فعالیت های شبانه، گستره ای از فعالیت های اجتماعی با عناوینی چون زندگی شبانه، شبهای روشن و زندگی شبانه در شب پدیدار گشته است که بیانگر شوق دعوت و پذیرندگی حضور اجتماعی مردم در فضاهای عمومی شهری در شب است. بدین منظور فضاهای عمومی شهری به عنوان میزبان حضور مردم مستلزم مولفه های کمی و کیفی می باشند، مولفه هایی چون زیبایی شناسی، روانشناسی رنگ ها و تنوع فعالیت ها تا در نهایت با حضور مردم، نتیجه ایده آل کسب گردد. از این رو می بایست به توزیع، تجهیز و تخصیص متناسب فضا، فعالیت و خدمات در فضاهای فعال شهری در شب توجه ویژه ای داشت. کلیه اقدامات انسانی که به منظور ارتقای سطح کیفی زندگی و در ساعات شب درون جامعه انسانی رخ می دهد و موجب تداوم فعالیت جامعه و پویای آن می گردد؛ زندگی شبانه آن جامعه را تشکیل می دهد. چه این جامعه می تواند یک محدوده، منطقه و یا کل شهر باشد ("الیاسی، ابراهیمی، ۱۳۹۳؛ ۱۲). "زندگی شبانه سهم موثری در اقتصاد داخلی شهرها دارد، باعث ایجاد شغل شده و به خودی خود یک تجارت محسوب می شود. اقتصاد شبانه موجب رشد گسترده اقتصادی و همچنین رشد عوامل فرهنگی و مشارکت بیشتر در ایجاد نیروی کار می گردد. (بصیری مژدهی و محملی ایبانه، ۱۳۹۱؛ ۲۵). حال با عنایت به اینکه منطقه ۲۲ به عنوان قطب گردشگری در شهر تهران مد نظر گرفته شده است، با وجود ظرفیت های مناسب موجود در زمینه جذب گردشگر، در ایجاد و تداوم حیات شبانه ضعیف بوده است. لذا ضرورت شناسایی فرصت های گردشگری شبانه به منظور ایجاد و تداوم زندگی شبانه در منطقه ۲۲ در این مقاله مدنظر قرار گرفته شده است. شهرها با ارائه فعالیت های خدماتی مانند امکانات پذیرایی و فراغتی، زمینه توسعه گردشگری را فراهم می کند." به طور کلی ۴ رابطه بین گردشگری و مناطق شهری وجود دارد.

عوامل اولیه: دلایل عمده و اصلی بازدیدکنندگان از شهر است

عوامل ثانویه: محل سکونت، محل خرید، حمل و نقل با اطلاعات گردشگری

عناصر کلیدی که باعث افزایش علاقه بازدیدکنندگان به مناطق شهری می شود را می توان بخش های تاریخی، سواحل، نمایشگاه ها و مراکز گردشگری، وقایع و جشنواره ها، مناطق داخلی شهرها مبتنی بر اوقات فراغت که به طور کلی باعث کاهش نگرانی از امنیت شخصی و ترس از جرم دانست. ("قدیمی و کرامتی، ۱۳۹۵؛ ۵)

به گزارش پورتال داخلی شهرداری تهران؛ تهران بر خلاف خیلی از شهرهای بزرگ دنیا که زندگی ۲۴ ساعته در آنها جریان دارد، با خوشبینی شهری ۱۹ ساعته است که گویی جریان زندگی از ۱۱ شب تا ۴ صبح روز بعد در آن متوقف می شود، هر چند خدمات بخش های مختلف از جمله پلیس، اورژانس و واحدهای مختلف شهرداری تهران همچون آتش نشانی، حمل و نقل عمومی و خدمات شهری بی وقفه ادامه دارد و حتی برای یک دقیقه نیز متوقف نمی شود.

روش تحقیق

این مقاله براساس مطالعات کتابخانه ای و اسنادی و همچنین با رویکرد پدیدارشناسی از نوع توصیفی است که برای نایل گشتن به ارتباط خالص و حقیقی با پدیده و کسب و جمع آوری اطلاعات در این مقاله، از رویکرد اول شخص از طریق مشاهده دقیق مکان ها و محیط ها به منظور دریافت تجربه های دست اول یا تجربه های زیستی و از رویکرد اگزیستنال از طریق طراحی و انجام مصاحبه های عمیق (نیمه ساخت مند) برای دریافت عقاید و افکار مصاحبه شوندگان برای آزمون مولفه های گردشگری شبانه حاصل از مبانی نظری در محدوده مورد نظر استفاده گردید.

سوالات اساسی تحقیق

آیا امکان ایجاد حیات شبانه در محله زیبادشت در منطقه ۲۲ فراهم است؟ چگونه می توان با بررسی و شناسایی مولفه های گردشگری شبانه به ارائه طرح جدیدی از زندگی شبانه دست یافت که موجب ارتقای کیفی و ایجاد اقتصاد پایدار گردد؟

هدف و ضرورت تحقیق

هدف اصلی از مقاله حاضر، ایجاد نشاط و سرزندگی در فضاهای عمومی شهری و در نهایت کسب مرغوبیت و ارتقای کیفی بافت در نظر گرفته شده است. لذا با وجود ظرفیت های مناسب موجود در زمینه جذب گردشگر در منطقه ۲۲، شناسایی فرصت های گردشگری شبانه به منظور ایجاد و تداوم زندگی شبانه ضروری است.

پیشینه تحقیق

خورسند و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله ای با عنوان "زندگی شبانه شهری از منظر آموزه های اسلامی: استنباط الگوی بومی شهر ۲۴ ساعته و حیات شبانه متناسب با سبک زندگی اسلامی"، به این نتایج رسیدند که نمی توان الگوی یگانه برای زندگی شبانه در نظر گرفت. در هر جامعه ای، متناسب با اقتضانات، امکانات، فرهنگ عمومی، مناسبت های اجتماعی و حتی سیاست های دولت ها و مدیران شهری، نمونه های متفاوتی از زیست شبانه بروز کرده است. در این مقاله، بیان شد نباید به دنبال تحقق تمام و کمال الگوی غربی زندگی شبانه در شهرهای اسلامی بود؛ بلکه باید به صورت ویژه، برای رفتارها و نیازهایی که در آموزه های اسلامی برای سبک

زندگی اسلامی و در مسیر دستیابی به اهداف اسلامی است، در مکان های مشخص به صورت برنامه ریزی شده، گونه هایی از زندگی شبانه، که نمود بیرونی و عمومی دارد، را عینیت بخشید.

نیازخانی و دیگران (۱۳۹۹) در مقاله ای با عنوان "شناسایی جنبه های اجتماع - فرهنگی زیست شبانه در شهر تهران"، به این نتیجه رسیدند که جاذبه ها و دافعه های فردی و اجتماعی بسیاری درباره زیست شبانه وجود دارد. یافته های مقاله گویای این مسئله است که شهروندان نسبت به شرکت در فعالیت های مرتبط با زیست شبانه نگرش مثبتی دارند. از سوی دیگر، به علت ابهام هایی که درباره این پدیده نوظهور وجود دارد و تحت تأثیر باورهای سنتی و اجتماعی قرار گرفته، دچار نوعی تردید و بازدارندگی هستند. دغدغه هایی شهروندان بیشتر در قالب موضوعاتی همچون احساس عدم امنیت، ترس از ایجاد اختلال در زندگی روزمره، نگرانی والدین از تغییر سبک زندگی فرزندان است.

قدیمی و کرامتی (۱۳۹۶) در مقاله ای با عنوان "زندگی شبانه در کلان شهر با تأکید بر تأثیر عوامل فرهنگی بر فضای شهری"، به این نتیجه رسیدند که فرهنگ نقش مهمی در ایجاد زندگی شبانه و شهر ۲۴ ساعته دارد. عوامل فرهنگی از مهم ترین عواملی هستند که باعث تغییرات در شهرها می شوند و با توجه به آن، می توان زندگی شبانه مردم را شکل داد. معیارهای مؤثر بر فرهنگ در این مقاله شامل مردم، نوآوری و زمان است که در سه مؤلفه فضای شهری (کالبد، عملکرد و معنا) قرار گرفت.

علیمردانی و دیگران (۱۳۹۵) در مقاله ای به عنوان "بررسی نقش امنیت در سرزندگی و حیات شبانه فضاهای عمومی شهری"، به این نتیجه رسیدند که در شهرها ضمن بهبود کیفیت زندگی شهری، نقش مهمی در افزایش سرزندگی فضاهای شهری و ارتقای حیات شبانه فضا به همراه داشته باشد. یافته های مقاله حاکی از آن است که چنانچه نسبت امنیت فضاهای شهری به هنگام شب - رویکردی علمی و برنامه ریزی شده اتخاذ گردد، با افزایش میزان اختلاط کاربری ها، نفوذپذیری بصری و کالبدی، نورپردازی مناسب شبانه و طراحی مناسب کالبدی محیط میزان احساس امنیت درک شده از فضا افزایش می یابد. حال باعنایت به اینکه منطقه ۲۲ به عنوان قطب گردشگری در شهر تهران مدنظر گرفته شده است، لذا با شناسایی فرصت های نهفته در منطقه می توان به ایجاد و تداوم حیات شهری شبانه و جذب گردشگر در این منطقه کمک شایانی کرد. با توجه به تحقیقات و مطالعات مختلف صورت گرفته در خصوص مفهوم حیات شبانه می توان ادعا داشت، از منظر پدیدارشناسانه به این مقوله پرداخت نشده است. براین اساس مقاله پیش رو ضمن شناخت ماهیتی مفهوم حیات شبانه در منطقه ۲۲ با در نظر گرفتن فرصت های نهفته، طرح پیشنهادی موردی را با لحاظ نمودن معیارها و مولفه های منتج از مطالعات و مصاحبه های انجام شده، ارائه نموده است.

مبانی نظری تحقیق

پامیر در کتاب خلق یک مرکز شهری پر جنب و جوش، عوامل مؤثر بر سرزندگی یک مکان عمومی موفق و پر جنب و جوش را اینچنین معرفی مینماید: "جایگاه یک فضای عمومی موفق بایستی به گونه ای باشد که پذیرای جمع کثیری از افراد باشد" (Paumier, 2007: 184)

از نظر کریر 3 نیز یکی از عوامل مؤثر در سرزندگی فضاهای شهری، ورودی های ساختمان های مجاور این گونه فضاهاست که بهتر است به داخل خیابان یا میدان باز شود تا فضای شهری از فعالیت حیاتی خود محروم نشود. همچنین باید کاربری هایی در اطراف میدان و فضاهای شهری ایجاد کرد که عملکرد شبانه روزی داشته باشند. او علاوه بر توجه به حرکت پیاده در سطح شهر به سلسله مراتبی از توزیع کاربری ها در سطح شهر معتقد است. این الگو می تواند شامل سرزندگی فضای شهری و جلوگیری از اتلاف هزینه های زیاد جهت حمل و نقل گسترده باشد (حبیبی و بهنامی فر، ۱۳۹۷: ۱۳۵)

از قرن نوزدهم میلادی، همراه با رشد و گسترش انقلاب صنعتی، ساختار زمان بندی یک پارچه ای برای کار و فعالیت به وجود آمد. این ساختار باعث ایجاد احساس کمبود وقت و تغییر در سبک زندگی افراد و فعالیت های اجتماعی آنها شد. امروزه، به منظور استفاده مناسب از زمان، ساعت های غروب و شب برای ایجاد فعالیت های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی اهمیت یافته و به آن توجه شده است (قدیمی و دیگران، ۱۳۹۶: ۲۲).

حضور فعالیت شبانه سهم در اقتصاد داخلی شهرهای مختلف فرهنگی، اجتماعی و تفریحی پس از ساعات کاری موجب بازتولید بسیاری از فضاهای شهری شده و هم باغ جذاب تر و قابل زندگی تر شدن این مناطق برای ساکنان و بازدیدکنندگان می شود (رضوان و خیری، ۱۳۸۹: ۷۶).

در سالهای اخیر، برنامه ریزان به دنبال عرضه راهکارهایی برای آفرینش شهر پویا بوده اند. برنامه ریزی و آماده کردن امکانات و تسهیلات شبانه در حوزه فرهنگی، تفریحی و گردشگری به منزله روشی برای تقویت اقتصاد محلی و پویاسازی شهر توجه برنامه ریزان را به خود جلب است. براساس تجربه های جهانی، فعالیت های شبانه باعث تقویت تجارت محلی و بهبود ساختار اقتصاد منطقه ای، فراهم کردن زمینه فعالیت های مضاعف برای جامعه، و تهدیدی برای انجام فعالیت های غیرقانونی شبانه و کاهش جرایم شده است (هیث و چانگ، 2006: ۱۳۹).

مولفه های زندگی شبانه در جدول شماره یک ارائه گشته است. به طور کلی اقتصاد، ایمنی، سرزندگی، حضورپذیری، زمان، کالبدی، معنا و انعطاف پذیری ارمیاریهای مطرح شده توسط صاحب نظران می باشد.

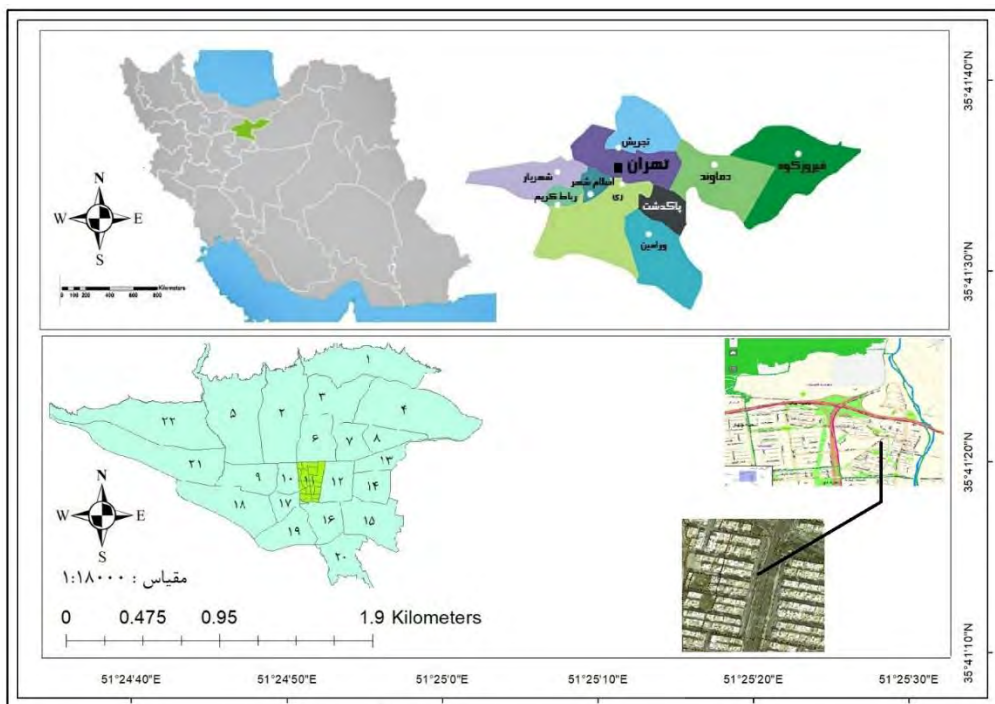
جدول شماره ۱: مولفه های حیات شبانه (حسنى و هاشمى فدک، ۱۳۹۲:۳)

صاحب نظران	تعریف زندگی شبانه	منبع	معیار
بیاتکینی و مونتگمری	یک مشکل فراگیر عدم وجود فعالیت های عمومی در هنگام غروب و در طول شب است. در مراکز شهری عموماً یک زمان مرده از نظر تحرک و فعالیت وجود دارد و آن فاصله بین تمام شدن وقت اداری و آغاز فعالیتهای تفریحی شب هنگام است شهر ۲۴ ساعته و توسعه و تقویت اقتصاد شبانه از رویکردهای جدید به بازنده سازی مراکز شهری است.	(https://books.google.com.prv)	عملکرد زمان
جیکوب	یکی از شرایط مطرح شده توسط جیکوبز به منظور ایجاد خیابان های متنوع و موفق، حضور مردم در این فضاها و در اوقات مختلف روز است	جیکوبز، جین، ۱۳۸۸: ۵	اقتصاد - حضورپذیری
هیت و استیکلند	اقتصاد شب هنگام و شهر ۲۴ ساعته تحت تأثیر شهرهای اروپایی که ۲۴ ساعته هستند و آن شهرهایی که از دهه ۷۰ سیاستهای فرهنگی را برای توسعه مراکز شهری خود به خصوص در ساعات شبانه توسعه دادهاند، شکل گرفته است. سیاست شهر ۲۴ ساعته برای افزایش ایمنی و احیای بافتهای مرکزی شهرها اتخاذ شده است	(Heath, T AND Strickland, ۱۹۷۸: ۱۹۷)	اقتصاد ایمنی
کارمونا	عبارت شهر ۲۴ ساعته، شهری که هرگز خواب ندارد، دهه ۱۹۲۰ اولین بار برای شهر نیویورک به کار رفت. این واژه تصویری از مکانی فریبنده و پرجنب و جوش را که همواره اتفاقی در خیابان هایش در حال وقوع است (به ویژه زمان شب که امکان تهیج و خطر زیادتر است) مجسم میگرد. مفهوم شهر ۲۴ ساعته و ارتقاء و توسعه اقتصاد شبانه مفاهیم و راهکارهای جدیدی برای بازنده سازی مراکز شهری هستند.	کارمونا، ۱۳۸۹: ۱۹۶	سرزندگی عملکرد اقتصاد
کریترمن	وسیله کلونیزه کردن شب در طول جامعه ۲۴ ساعته، اگرچه نمی توانیم زمان را ایجاد کنیم اما می توانیم این امکان را به وجود بیآوریم که از زمان موجود به صورت بهینه هایی استفاده کنیم. از طرفی آزادی و انعطاف بیشتری را برای فعالیتهای ایجاد کرده و از طرف دیگر میتواند باعث افزایش ساعت کار حتی در ساعت غیر رسمی شد. با در اختیار گرفتن زمان شب در یک جامعه ۲۴ ساعته، ما زمان بیشتری خلق نمیکیم بلکه از زمانی که در اختیار داریم مؤثرتر بهره میگیریم و از چنگال محدودیت زمانی خارج میشویم	Kreitzman, ۱۹۹۹: ۴۱	انعطاف پذیری عملکرد معنا
کریر	یکی از عوامل مؤثر در سرزندگی فضاهای شهری ورودیهای ساختمان های مجاور این گونه فضاهاست که بهتر است به داخل خیابان یا میدان باز شود تا فضای شهری ایجاد گردد که عملکرد شبانه روزی داشته باشد	کریر، ۱۳۷۵: ۱۹۰	سرزندگی کالبد
چپ من	تنوع فعالیت هایی که در یک مکان در ۲۴ ساعت روز، در هفته رخ می دهد، شاخصی از سرزندگی مکان است	-	سرزندگی

روش شناسی و بستر مطالعاتی تحقیق

هدف اصلی از مقاله حاضر، ایجاد نشاط و سرزندگی در فضاهای عمومی شهری و در نهایت کسب مرغوبیت و ارتقای کیفی بافت اشاره داشت. مقاله حاضر با رویکرد پدیدارشناسی از نوع توصیفی است که برای نایل گشتن به ارتباط خالص و حقیقی با پدیده و کسب و جمع آوری اطلاعات در این مقاله، از رویکرد اول شخص از طریق مشاهده دقیق مکان ها و محیط ها به منظور دریافت تجربه های دست اول یا تجربه های زیستی و از رویکرد اگزیستنال از طریق طراحی و انجام مصاحبه های عمیق (نیمه ساخت مند) برای دریافت عقاید و افکار مصاحبه شوندگان برای آزمون مولفه های حاصل از مبانی نظری استفاده گردید.

محدوده مورد مطالعه، محله زیبادشت بالا واقع در شهرداری ناحیه یک منطقه ۲۲ است که محدوده مورد نظر ضلع غربی پیاده روی بلوار دهکده المپیک از نبش خیابان ۱۳ ام تا خ ۲۳ ام است.



شکل ۱: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد نظر در منطقه ۲۲ شهرداری تهران

یافته های تحقیق

در روش پدیدارشناسی با رویکرد اول شخص، به منظور تجربه مکان مورد نظر از ابزارهای مختلف، قدم زدن در شهر و خوانش شهری، اسکیس و ترسیم نقشه و جهت ارزیابی مولفه های به دست آمده در حیات شبانه استفاده گردید.



- ۱ وجود آبنما در ابتدای سه راه زیبا دشت - شماره ۱
- ۲ خالی بودن پوشش گیاهی - شماره ۲
- ۳ وجود مسیر دوچرخه سوار در امتداد مسیر پیاده رو - شماره ۳
- ۴ تغییر عرض معبر پیاده در طول مسیر - شماره ۴
- ۵ قابلیت ایجاد فضای مکت - شماره ۵
- ۶ وجود دو مورد خط کشی عابر پیاده در طول مسیر - شماره ۶
- ۷ وجود معارضین در پیاده رو (سرپناه ایستگاه اتوبوس شماره ۷
- ۸ قابلیت فضای برپایی غرف در لکه های فاقد پوشش گیاهی - شماره ۸
- ۹ وجود بوته های فضای سبز در مسیر به عنوان معارض - شماره ۹
- ۱۰ عریض بودن پیاده رو فراهم کردن فضایی جهت طراحی های مختلف - شماره ۱۰
- ۱۱ وجود مسیر رمپ معلولین در انتهای مسیر پیاده رو - شماره ۱۱

شکل ۲: ارزیابی مولفه های حیات شبانه در محدوده مورد نظر (منبع: نگارنده، ۱۴۰۱)

در روش پدیدارشناسی با رویکرد اگزیستانسیال در محدوده موردنظر، نمونه گیری در این تحقیق از نوع نمونه گیری معیار-محور یا هدفمند صورت گرفته است. چرا که در تحقیق پدیدارشناسی از این راهبرد برای گزینش نمونه ها و معانی ذهنی و تجربه زیسته افراد استفاده می شود و افرادی که در این خصوص اطلاعات دارند تعیین و انتخاب شده اند. فرایند گزینش نمونه ها تا زمانی ادامه پیدا می کند تا اطلاعات جدیدی پدیدار نشود و به عبارتی داده ها به اشباع برسد. نمونه گیری در این مقاله از نوع نمونه گیری معیار-محور یا هدفمند صورت گرفته است و از افراد خواسته شد تا افراد دیگری که شرایط تحقیق را دارا هستند، معرفی نمایند. افراد مدنظر، مالک ساختمان های آن محدوده مورد نظر با قدمت سکونت بالای ۱۵ سال و با فعالیت تجارب بالای ۵ سال در آن محدوده بدون توجه به نوع جنسیت مورد مصاحبه قرار گرفتند. در این مصاحبه افراد ضمن آشنایی اجمالی و اولیه، تجربه زنده خود را در خصوص زندگی شبانه به تفصیل بر مبنای ۱۰ پرسش بیان می کنند. هر مصاحبه به صورت متغیر از ۲۱ دقیقه الی یک ساعت طول کشید.

با جمع بندی معیارهای صاحب نظران در خصوص حیات شبانه، معیارهای سه گانه شامل فرم، عملکرد و معنا در محدوده مورد نظر و مشارکت کنندگان مورد ارزیابی واقع شد.

تحلیل داده های تحقیق

به منظور جهت طراحی مناسب و نیز ارزیابی بهینه رویکرد اول شخص کلیه برداشت ها و تجربه های شخصی به کمک تکنیک SWOT مورد بررسی قرار گرفت. "کاربرد تکنیک SWOT در طراحی شهری در قالب یک ماتریس، ابزار قدرتمندی جهت کالبد شکافی خصوصیات بالفعل و قابلیت های بالقوه حوزه های شهری فراهم می سازد. به عبارت دیگر سازمان دهی منظم داده ها قادر است تا قوت ها و ضعف های شماری از مهم ترین جنبه های زندگی شهری در حوزه مورد مطالعه را آشکار ساخته و مورد تحلیل فراتر دهد" (گلکار، ۱۳۸۵؛ ۱۱). به طور کلی در این تکنیک، ویژگی های مثبت سایت به عنوان نقاط قوت، ویژگی های منفی سایت به عنوان نقاط ضعف، امکانات مناسبی که طرح زندگی شبانه برای محدوده مورد نظر به ارمغان خواهد آورد به عنوان فرصت و مخاطراتی که در اثر هرگونه مداخله بافت با آن مواجه خواهد داشت، نقاط تهدید در نظر گرفته شده است. جدول شماره ۲، تحلیل به کمک تکنیک SWOT در مدوده مورد نظر را ارائه می نماید.

جدول شماره ۲: تحلیل محله زیبادشت بلوار دهکده المپیک به کمک تکنیک SWOT (منبع: نگارنده، ۱۴۰۱)

ضعف ها	قوت ها
تغییر عرض معبر پیاده در طول مسیر عدم تفکیک مسیر دوچرخه از معبر سواره رو پارک اتومبیل ها در مسیر دوچرخه سواری وجود معارضین در پیاده رو (سرپناه ایستگاه اتوبوس - صندلی پارکی - پست برق). نامطلوب بودن نمای ساختمان های مقابل مسیر معماری ناهماهنگ ساختمان های مقابل مسیر ناهماهنگی در تابلوها اصناف بدنه مقابل مسیر وجود بوته های فضای سبز در مسیر به عنوان معارض نبود کانونی برای گردشگری عدم یکسان بودن تراز ارتفاع بین مسیر پیاده رو و مسیر دوچرخه سواری در خیابان های انتهایی مسیر عدم وجود مسیر مشخص و منظم فضای سبز نامناسب بودن منظر جداره دیوار مقابل طرح وجود جانوران موذی در حال حاضر خالی بودن پوشش گیاهی	مسیر پیاده عریض و طولانی وجود مسیر رمپ معلولین در انتهای مسیر پیاده رو وجود مسیر دوچرخه سوار در امتداد مسیر پیاده رو دسترسی به وسیله حمل و نقل عمومی اتوبوس دسترسی به بزرگراه های شهری قرار گیری در پهنه (R112) طرح تفصیلی وجود مراکز خرده فروشی تجاری وجود فضای سبز، درختان در دو طرف مسیر وجود شیر آب واحد فضای سبز جهت استفاده از سیستم بخار (Steam) تراکم جمعیتی به دلیل بافت قدیمی منطقه ۲۲ وجود دو مورد خط کشی عابر پیاده در طول مسیر کف پوش مناسب وجود آبنا در ابتدای سه راه زیبا دشت امکان استفاده از انرژی خورشیدی جهت تامین برق مسیر
تهدیدات	فرصت ها
ترافیک عبوری وجود پست برق در مسیر پیاده رو عدم تغییر مسیر کابلکشی هوایی برق موجود به کابلکشی زمینی) به علت عدم همکاری اداره برق	عریض بودن پیاده رو فراهم کردن فضایی جهت طراحی های مختلف به دلیل وجود خط کشی عابر پیاده قابلیت ایجاد دو مسیر دسترسی به تونل نور

<p>قابلیت ایجاد فضای مکث و فضای برپایی غرف در لکه های فاقد پوشش گیاهی</p> <p>قابلیت تغییر کاربری پهنه از (R112) به (M) یا (S)</p> <p>قابلیت ایجاد مشاغل مناسب جهت مجاورت در طرح فراهم نمودن فرصت درآمدزایی برای منطقه از طریق درخواست های تثبیت تجاری</p> <p>ایجاد مرغوبیت در بدنه مجاور طرح</p> <p>امکان طراحی غرف بر اساس سازه پوسته ای</p> <p>قابلیت مدیریت دست فروشی ها</p> <p>امکان اجرای ابنمای موزیکال با وجود آبنا</p> <p>ایجاد سرزندگی و نشاط و جذابیت بین شهروندان در محدوده محلی ، منطقه ای و فرا منطقه ای</p> <p>ترغیب مالکین جهت نماسازی ساختمان های مقابل طرح</p> <p>ترغیب اصناف جهت هماهنگی در جهت نصب تابلوها</p> <p>طراحی پارکینگ حاشیه ای اتومبیل در معبر سواره مجاور</p> <p>ترغیب شهروندان در استفاده از مسیر دوچرخه سواری</p> <p>توجه و رفع اشکالات موجود در مسیر های پیاده روی در سطح ناحیه</p> <p>استفاده از سیستم بخار (Steam) در طول تونل نور</p> <p>توجه به مسیر های دوچرخه</p> <p>مجزا نمودن مسیر دوچرخه به کمک استاپر</p> <p>در صورت اجرای طرح امکان برقراری امنیت وجود دارد.</p>	<p>عدم مرتفع نمودن ارتفاع تیر برق حامل کابل برق (به علت عدم همکاری اداره برق)</p> <p>هزینه بردار بودن تعویض باتری های پنل های خورشیدی</p> <p>آلودگی صوتی حاصل از اجرای طرح برای همسایگان</p> <p>آلودگی نوری حاصل از اجرای طرح برای همسایگان</p> <p>در صورت اجرای فضای سبز پوششی زنده ، پناهگاه مناسبی جهت مختلفی شدن جانوران موذی می گردد.</p>
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

نتیجه گیری و پیشنهادات

ارتقای کیفی در شهرها در افزایش سرزندگی شهری و حیات شبانه تاثیرگذار است . این مقاله براساس مطالعات کتابخانه ای و اسنادی و همچنین با رویکرد پدیدارشناسی از نوع توصیفی است که برای نایل گشتن به ارتباط خالص و حقیقی با پدیده و کسب و جمع آوری اطلاعات در این مقاله، از رویکرد اول شخص از طریق مشاهده دقیق مکان ها و محیط ها به منظور دریافت تجربه های دست اول یا تجربه های زیستی و از رویکرد اگزیستنال از طریق طراحی و انجام مصاحبه های عمیق (نیمه ساخت مند) برای دریافت عقاید و افکار مصاحبه شوندگان برای آزمون مولفه های گردشگری شبانه حاصل از مبانی نظری در محدوده مورد نظر استفاده گردید . بر اساس آنچه در مبانی نظری این مقاله بیان شد، یافته های مقاله حاکی از آن است که مشارکت کنندگان نسبت به اجرای طرح حیات شبانه نگرش مثبت داشته اند و .نتایج تحلیل و مقایسه تطبیقی مؤلفه های کسب شده از مبانی نظری با مؤلفه های مدنظر ساکنین گویای آن است که : در خصوص مؤلفه فرم، از نظر مشارکت کنندگان، وجود نمادها و نشانه های طبیعت ساخت (پوشش گیاهی)، نورپردازی های متنوع و طراحی اجرای تونل های نوری ، نگهداری و وضعیت نظافت محله به عنوان جذابیت کالبدی و در مولفه عملکرد، تنوع کاربری ها، نماد و نشانه های انسان ساخت (مواد و مصالح طراحی)، نفوذپذیری و دسترسی ترافیکی مناسب، در مولفه معنا، رویدادهای فرهنگی و مذهبی، خاطره های جمعی به عنوان مولفه های موثر در طرح زندگی شبانه در نظر مشارکت کنندگان مطرح گردید. هدف از تحقیق حاضر، ایجاد نشاط و سرزندگی در فضاهای عمومی شهری و در نهایت کسب مرغوبیت و ارتقای کیفی بافت می باشد. بهره مندی موثر از ساعات شب با عنوان حیات شبانه با توجه به بهبود کیفیت فضایی ، عملکردی موجب ایجاد خلاقیت، اقتصاد پایدار، ایجاد امنیت و انگیزه ساکنان برای بهبود کیفی بافت گردد. یافته های این تحقیق حاکی از اهمیت زندگی شبانه و تاثیر آن بر اقتصاد و نیز مرغوبیت کالبدی فضایی در منطقه ۲۲ است. از اینرو، لازم است تا برنامه ریزان، مجریان و مدیران ذیربط ، بیش از پیش به این مورد در فضاهای عمومی شهر توجه کرده و نسبت به اجرای حیات شبانه توجه نمایند.

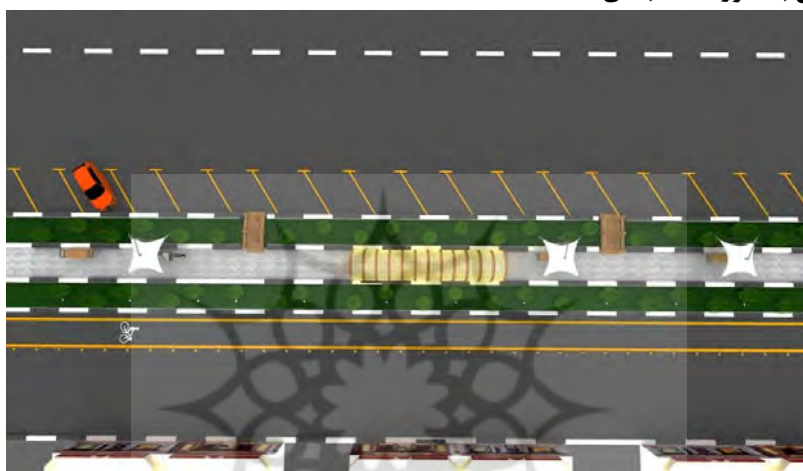
با عنایت به آنچه آمد، می توان پیشنهادهای در این خصوص ارائه نمود:

با توجه به اینکه بستر فضای سبز موجود حاکی و لخت می باشد، به منظور ساماندهی و زیباسازی فضای سبز موجود،

- استفاده از پوشش غیر زنده بستر(موادی بعنوان مالچ ، تراشه چوب های فرآوری شده ضد آتش ، شن های دانه بندی شده و یا سنگریزه های تزئینی) پیشنهاد می گردد.

- استفاده از بستر سبز و زنده (استفاده از انواع گیاهان پوششی بصورت پوشش یکسره و کامل ، بصورت ایجاد راه و یا بصورت شطرنجی با استفاده تلفیقی از سنگ و یا کفپوشهای بتنی و یا خشکه چینی) با قابلیت مرمت .
- به منظور همیشه سبز بودن و مقاوم بودن به کم آبی ، جلوگیری از تردد عابرین در فضای سبز و رونده بودن گونه به منظور پر کردن بستر خالی مجاور، مقاومت در برابر سرما و گرما و نور مستقیم خورشید، با توجه به همخوانی با سروهای موجود ، گونه juniper groundcover معروف به shore juniper با نام علمی “blue pacific” juniperus rigida conferta پیشنهاد می گردد. این گونه دارای ظاهر سبز آبی می باشد و در سرمای زمستان به تیرگی می گراید و در شرایط طبیعی در ارتفاع حدود ۳۰ سانتیمتر از بستر رشد می کند. و برای زیباتر شدن در میان آن از گونه های پوششی گل دار همانند ناز گوشتی نیز می توان استفاده نمود

طرح پیشنهادی نهایی به صورت سه بعدی:



تصویر شماره ۱: طرح پیشنهادی اجرای طرح زندگی شبانه در محدوده مورد نظر (منبع : نگارنده، ۱۴۰۱)



تصویر شماره ۲: طرح پیشنهادی اجرای طرح زندگی شبانه در محدوده مورد نظر (منبع : نگارنده، ۱۴۰۱)

مراجع

۱. الیاسی، ابراهیم، ۱۳۹۳، هویت شهر و کیفیت منظر شبانه نیازمند طراحی مناسب مهاباد، فصلنامه علمی آموزشی شهراوندیشان، ۳(۲).
 ۲. بصیری مؤدھی، رضا، محملی ابیانه، حمیدرضا، ۱۳۹۱، منظر شبانه در ارزیابی ظرفیت ها و ضرورت ها، مجله علمی - ترویجی منظر، ۴(۲۱).
 ۳. حبیبی، میترا. بهنامی فر، فایزه. ۱۳۹۷. بررسی میزان تاثیرگذاری عوامل محیطی بر افزایش فعالیت دختران و پسران نوجوان در فضاهای شهری مطالعه موردی خیابان آزادی کرج، ۱۷(۴).
 ۴. حسنی، علیرضا. هاشمی فدک، الهه سادات. ۱۳۹۲. ایجاد سرزندگی شبانه شهری با رویکرد طراحی فضاهای ۴۲ ساعته نمونه موردی خیابان آزادشهر مشهد، همایش ملی معماری، شهرسازی و توسعه پایدار با محوریت از معماری بومی تا شهر پایدار ۳.
 ۵. خورسند، رامین، رضا خیرالدین، و مهران عل یالحسابی. 1399. زندگی شبانه شهری از منظر آموزه های اسامی: استنباط الگوی بومی شهر 24 ساعته و حیات شبانه متناسب با سبک زندگی اسامی. فصلنامه مقاله های معماری اسلامی ۸(۲۹).
 ۶. رضوان، محمد و خیری، عبدالله (۱۳۸۹) ضرورت انطباق تصویر روز با نورپردازی شهری، نشریه منظر، ۲(۷).
 ۷. علیمردانی، مسعود، شرقی، علی، مهندشنین، نیره. ۱۳۹۵، بررسی نقش امنیت در سرزندگی و حیات شبانه فضاهای عمومی شهری (نمونه موردی: خیابان امام مرنند حد فاصل خیابان شهید رنجبری و خیابان هفت تیر)، دو فصلنامه ی هنرهای کاربردی، ۸.
 ۸. قدیمی، سیده درسا، و غزل کرامتی. 1396. زندگی شبانه در کلا نشهر با تأکید بر تأثیر عوامل فرهنگی بر فضای شهری. نشریه مطالعات محیطی هفت حصار، ۲(۲۰).
 ۹. گلکار، کورش، ۱۳۸۵، مناسب سازی تکنیک تحلیل سوات برای کاربرد در طراحی شهری، مجله علمی - پژوهشی صله، ۴۱.
 ۱۰. نیازخانی، معصومه، نادعلی پور، زهرا، غراب، ناصرالدین. 1399. شناسایی جنبه های اجتماعی - فرهنگی زیست شبانه در شهر تهران. مجله گردشگری فرهنگ، ۱(۳).
11. Hsieh, A-T and Chang, J. 2006: Shopping and tourist night market in Taiwan, Tourism Management, . 27.
12. Paumier, C.Y. (2007) Creating a Vibrant City Center, edition1, Urban Land Institute Washington

